

Project Buitenkans

Magazine #1 Najaar 2022

Samen aan de slag met kansengelijkheid

SPPOH

www.project-buitenkans.nl

Dit is een uitgave van Project Buitenkans
najaar 2022

Project Buitenkans is het hands-on project van het Programma Samenwerking Passend Onderwijs en Jeugdhulp, een samenwerking van de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk, Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) en Stichting Regionaal Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Voortgezet Onderwijs Zuid-Holland West (SWVZH).

Stuurgroep

Gerben Hagens, Gemeente Den Haag
Serge Urlings, Gemeente Den Haag
Celine Poot, Gemeente Den Haag
Rob van Haren, SWVZH
Irene van Harten, SPPOH

Regiegroep

Jeffrey Quartel, Gemeente Den Haag
Ibtissam Benmoussa, Gemeente Den Haag
Stephania van Velzen, Gemeente Den Haag
Nienke Andeweg, Gemeente Den Haag
Chris Jansens, Gemeente Den Haag
Karen Stipdonk, SPPOH
Ger de Visser, SWVZH

Meedenkers en mogelijk makers

Ilona Stoop en Nico Kooij van Xtra (Schoolmaatschappelijk werk), Monica van Leeuwen en Caroline van Santen (Leerlingzaken Den Haag), Gea de Jong (CJG/JMO Den Haag), Lisa Mesander (SPPOH), Nienke Andeweg en Ibtissam Benmoussa (gemeente Den Haag), Karin de Vreede van Schoolformaat (Schoolmaatschappelijk werk), Andra Hellinga (VO-Jeugdteam Den

Haag), Kim Duivesteijn (JGZ Den Haag), Bregje van den Berg (SWVZH), Inez Laarhoven Schwanen (Gemeente Den Haag), Willem-Jan Verhegen, stadsdeelmanager Escamp (Bouwlust en Moerwijk), Marco Dijkstra, stadsdeelmanager Scheveningen (Duindorp) en Mary van Dijk, stadsdeelmanager Centrum (Transvaal).

Uitvoerende organisatie

Programmamanagement

Henny van Egmond, Maud Cordemeijer
Aart Bouwmeester, Irene Pel

Projectleiding

Monique Kuik, Mariska Overgaag, Saskia van Valkenhoef, Hajar Oumansour, Suzanne Hoogland (tevens Evalueren en rapporteren)

Kennis en leernetwerk

Coco Jansen, Claudia Zilkens, Fen Verstappen

Vormgeving

Sim Kaart

Beeldrechten

Cover: Alexander Dummer. Pagina 17: Joshua Hoehne. Pagina 21: Johnny Mcclung. Pagina's 4, 9, 11, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 38, 41 en 42: Sim Kaart

Contactgegevens

Project Buitenkans t.n.v. Yolk BV
Postbus 487
2000 AL Haarlem
023 5310491
info@yolk.nl
www.yolk.nl

Inhoud

5

Waarom we doen wat we doen

Dit is Project Buitenkans.

10

Over regels en ruimte innemen

Slimmer samenwerken rondom aanwezigheid.

15

School als werk- en vindplaats

Kinderen brengen de straatcultuur
in de school.

20

Mét andere ogen

Een interview met René Peeters.

24

Ouderparticipatie is onmisbaar

Veel ouders willen zich inzetten.
Ze weten alleen vaak niet hoe.

30

Goed leren begint bij je goed voelen

Over het belang van een kalm kinderbrein.

36

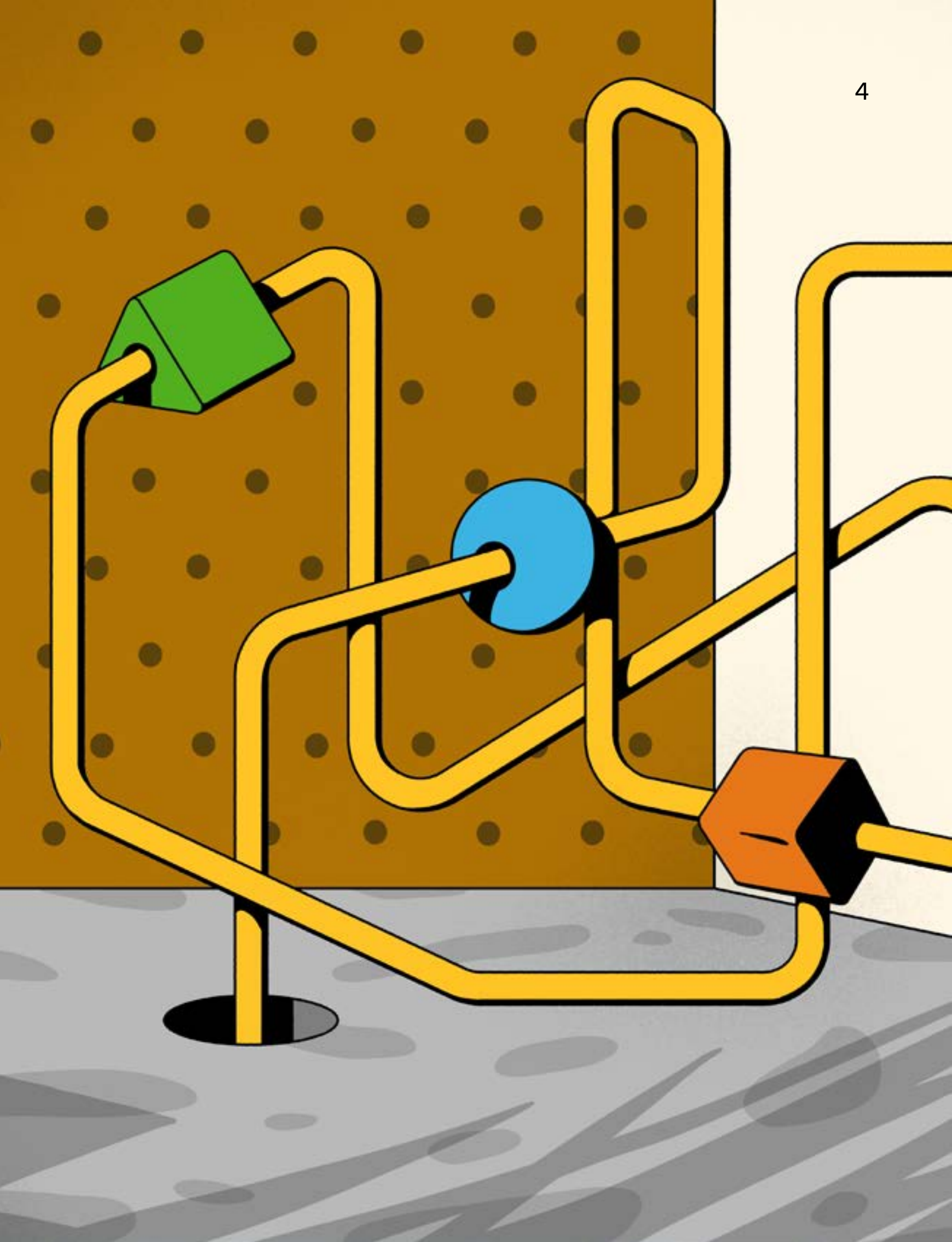
Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je
verdomme wel iets goeds moet willen doen.

46

Het project in cijfers

Waarom we doen wat we doen

Dit is Project Buitenkans.

Aan dit artikel werkten mee

Gerben Hagnaars (directeur Jeugd, Onderwijs, Cultuur & Media bij Gemeente Den Haag), Irene van Harten (directeur SPOH), Rob van Haren (directeur SZW ZHW)

Verantwoordelijk namens Project Buitenkans

Henny van Egmond

Tekst

Fen Verstappen

De cijfers liegen er niet om: in Nederland hebben we de gelukkigste jongeren ter wereld. Toch leven er ook hier veel kinderen die door ziekte, zorgen of problemen thuis minder kansen krijgen. Hierdoor hebben zij een twijfelachtig toekomstperspectief.

Corona heeft de kloof tussen deze twee groepen kinderen vergroot. Gemeente Den Haag stelde 5 miljoen euro beschikbaar voor de ontwikkeling van Project Buitenkans. Het doel? Betere samenwerking tussen school, jeugdhulp en ouders - voor ondersteuning die écht zoden aan de dijk zet.

Effectievere en vruchtbaardere samenwerking tussen relevante partijen: daar gaat Project Buitenkans over. Vaste taakomschrijvingen en knellende regels staan een adequate aanpak bij verzuim of leerproblematiek soms in de weg - zeker als de grond van de problemen zich in de thuisfeer bevindt. Daarom zetten we in op het vergroten van de professionele ruimte en op bredere betrokkenheid van alle relevante partijen. Dat kunnen leerkrachten, zorgprofessionals en actieve buurtbewoners zijn, en in alle gevallen zijn het ook de ouders of verzorgers, die soms met argwaan en schaamte kampen, en vaak de routes naar extra hulp niet kennen.

‘Project Buitenkans kijkt niet naar wat er níet kan, maar onderzoekt waar nieuwe mogelijkheden liggen. Door buiten de bestaande kaders te kijken worden knelpunten verholpen en worden processen verbeterd, zowel in onderwijs als in opvang, ondersteuning en zorg.’

Gerben Hagenars (directeur
Jeugd, Onderwijs, Cultuur & Media
bij Gemeente Den Haag)

Buitenkans in het primair onderwijs

Dat niet alle kinderen dezelfde kansen krijgen, is een even oud als hardnekkig probleem. Om dit probleem het hoofd te bieden, bestaan er in Nederland verschillende instituten, loketten, hulpverleners en richtlijnen: eilanden van grote inzet en verstrekkende kennis, die niet altijd even effectief met elkaar verbonden zijn. Binnen het PO zetten we ons, samen met de scholen, in voor een duurzame en vooral integrale aanpak. Deze aanpak richt zich volledig op de samenwerking tussen alle betrokken partijen, inclusief de ouders. Hierbij stimuleren we tot vrijer denken, taakoverschrijdend werken en preventief acteren. Daarnaast investeren we ook in meer capaciteit. Zo kan het hele netwerk aan leerkrachten, ondersteuners, hulpverleners, betrokken inwoners en ouders/verzorgers worden ingezet, en kan er effectief voor gezorgd worden dat kinderen en jongeren naar school gaan en blijven gaan - ongeacht hun achtergrond of situatie. Dit doen we in Den Haag, waar de situatie - net als in de andere grote steden - sinds corona meer prangend is dan op andere plekken in Nederland, en op die scholen waar de gevolgen van de pandemie het sterkst merkbaar zijn. ►

‘Wat de benadering van Project Buitenkans waardevol maakt, is dat we in samenwerking met onze ketenpartners verkennende stappen zetten om ieder kind in Haaglanden passend onderwijs te bieden in de vertrouwde omgeving.’

De focus is gericht op het versterken van de context van het kind in plaats van op het kind zelf, waardoor we niet alleen een kind individueel ondersteunen, maar ook bouwen aan een routine die alle kinderen in deze omgeving helpt.’

Irene van Harten
(directeur SPPOH)

Buitenkans in het voortgezet onderwijs

Jongeren die verzuimen, hebben niet alleen behoefte aan strakke kaders en aangewezen bronnen van hulp. Ook hun welzijn – de manier waarop ze zichzelf en hun leven waarderen – speelt een essentiële rol in hun motivatie om naar school te gaan en zo de basiscondities voor hun volwassen leven zo optimaal mogelijk te maken. Hierbij geldt: hoe vroeger ingezet wordt op welbevinden en verzuim, en hoe adequater hierop gereageerd wordt, hoe groter de kans dat een casus niet nog complexer en onhandelbaarder wordt. In het VO richten we ons daarom op preventie en eensgezindheid. Dit doen we door de vraag van jongeren en ouders zelf centraal te stellen, en alle betrokken professionals te ondersteunen bij het definiëren van gedeelde waarden, bij de ontwikkeling van meer eigenaarschap en bij de optimalisatie van de communicatie en samenwerking – zowel in het MDO als daarbuiten. Zo wordt gewerkt aan een aanpak die meer leunt op preventie en minder op interventie. Niet overal spelen dezelfde problemen en niet overal is eenzelfde mate van problematiek aanwezig. Het blijft maatwerk en een kwestie van bijsturen, en de kunst is om daar steeds opnieuw van te leren.

Ouders en professionals rondom een school beter laten samenwerken, om de ontwikkelingskansen van kinderen te versterken. Dat is de overstijgende ambitie van Project Buitenkans. Met de initiatieven en methoden die we daartoe ontwikkelen en neerzetten, realiseren we doorbraken, leren we lessen en maken we soms fouten. Uiteindelijk gaat goed samenwerken óók – of misschien juist – over het vermogen om falen als leerkans te zien, en daar steeds weer nieuwe kansen tegenover te stellen. Om de opbrengst van ons eigen falen niet verloren te laten gaan, en om de voortgang van onze activiteiten inzichtelijk en beschikbaar te maken voor zoveel mogelijk professionals, hebben we het Buitenkans Kennis- en Leernetwerk ontwikkeld. Hier vind je veel verhalen over de actuele impact van ons project op jongeren en kinderen in Den Haag, en op iedereen die zich inzet om hun toekomstperspectief zo groot en grenzeloos mogelijk te maken. ●

Waarom we doen wat we doen
Dit is Project Buitenkans

Wie doet wat?

Bij Project Buitenkans zijn in eerste instantie de scholen zelf betrokken. Dat betekent dat leerkrachten, onderwijsassistenten en schoolmaatschappelijk werkers aangehaakt worden, maar ook gezinscoaches, intern begeleiders en jeugdartsen. Waar nodig trekken we extra leerplichtambtenaren aan. Jeugdhulp vormt een essentiële en onmisbare schakel.

Ook belangrijk is de inzet van maatschappelijke clubs en organisaties. Naschoolse opvangplekken, waar extra aandacht kan zijn voor ontwikkelingsmogelijkheden. Sportclubs, die leerlingen laten kennismaken met sport en nieuwe uitdaging bieden. Culturele instellingen, waar scholen met extra budget een bezoek kunnen plannen. En bibliotheken – niet eens primair voor het beschikbaar stellen van boeken, maar voor rustige studieplekken waar geconcentreerd en in stilte gewerkt kan worden.

‘Scholen in het voortgezet onderwijs worstelen met het gedrag van jongeren. Dat was in het verleden ook al zo, maar na corona is die problematiek op een aantal scholen veel groter geworden.’

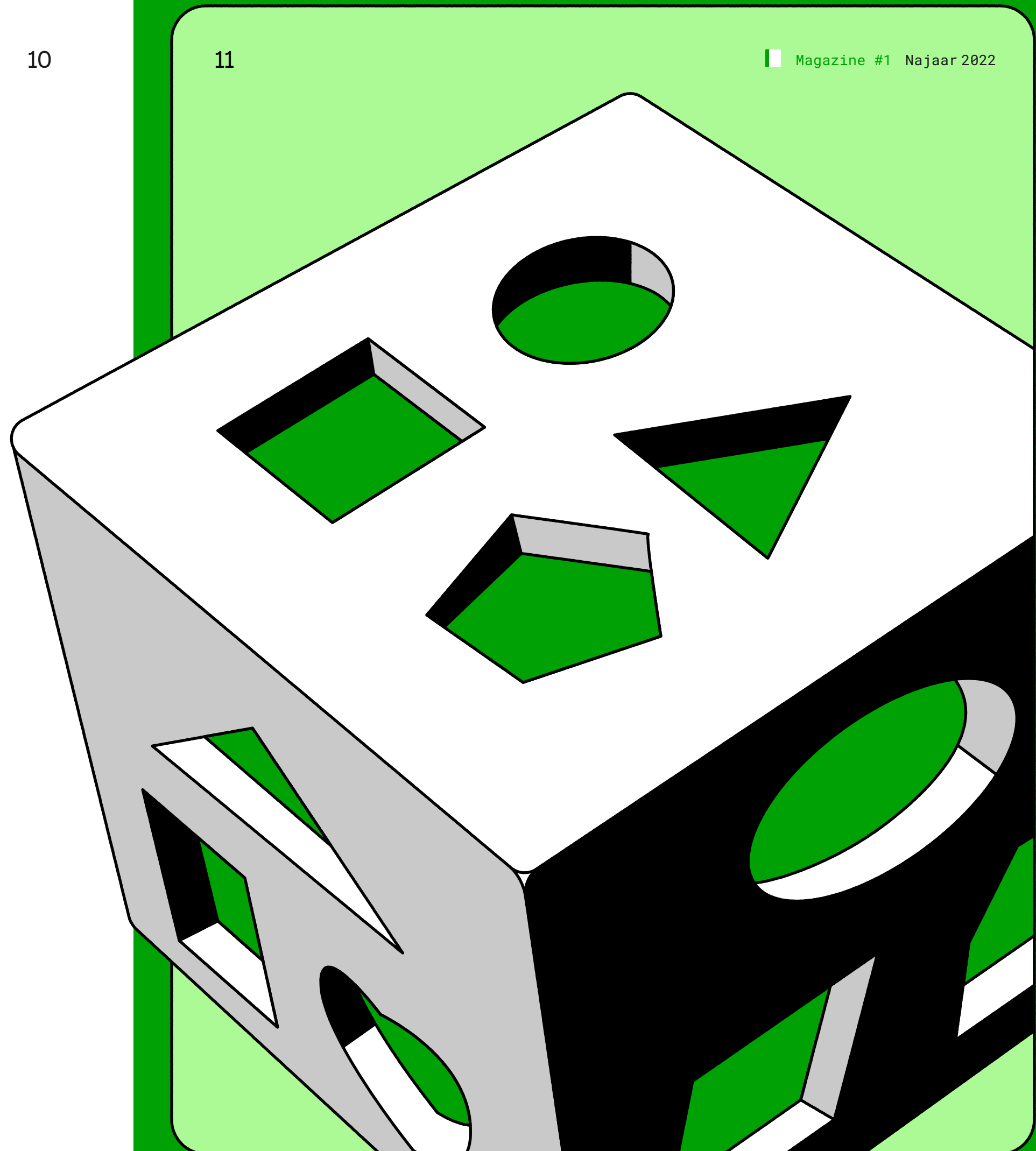
Vanuit Project Buitenkans wordt in nauwe samenwerking met de scholen onderzocht hoe daarmee om te gaan, waarbij ook en vooral naar structurele oplossingen wordt gekeken. Er is vanuit de scholen veel waardering voor die aanpak.’

Rob van Haren
(directeur SZW ZHW)

Over regels en ruimte innemen

Slimmer samenwerken
rondom aanwezigheid.

Aan dit artikel werkte mee
Ger de Visser van SWV ZHW
Projectleiding namens Project Buitenkans
Saskia van Valkenhoef
Tekst
Fen Verstappen

De filosoof Hobbes schreef al: zonder regels leven we in een staat van wanorde. Stevige afspraken zijn noodzakelijk om taken toe te wijzen, verantwoordelijkheden af te bakenen en om samenwerking te faciliteren en reguleren. Ironisch genoeg kan een kluwen aan voorwaarden en afspraken juist ook bijdragen aan inefficiëntie. Als er sprake is van een complexe casus bijvoorbeeld. Of van een acute situatie die tussen de mazen van de regelgeving lijkt te glippen. Speciaal voor het multidisciplinair overleg in het primair onderwijs (MDO) en het jeugdhulp en school-overleg in het voortgezet onderwijs (JES) ontwikkelde Buitenkans tools om afspraken helder én eenvoudiger maken. Zo ontstaat ruimte voor meer professionele autonomie en voor effectief aanpakken.

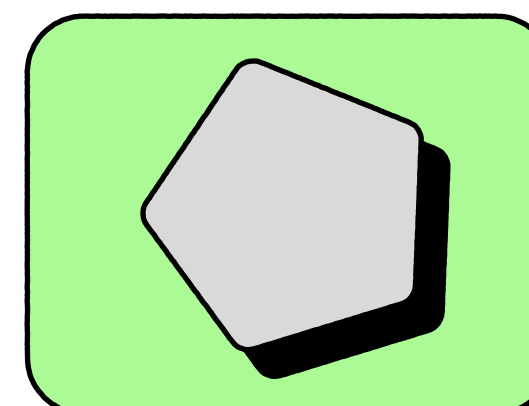
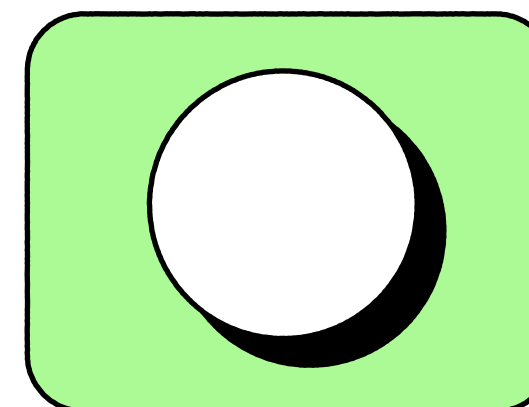
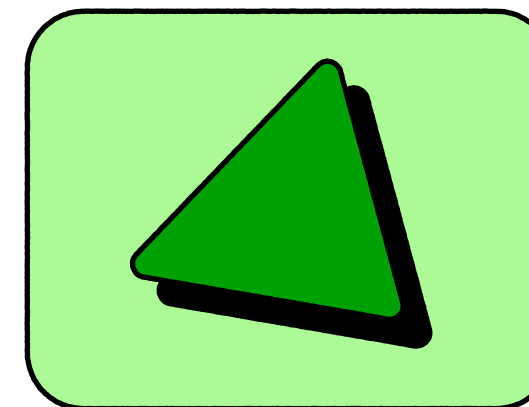
Verzuim, ziekte, achterstand: het zijn eenvoudige termen waar vaak zeer complexe problematiek achter schuilt. Problematiek die door corona flink in gewicht en omvang is toegenomen. Goed samenwerken, heldere afspraken en flink doorpakken kan in deze casussen een essentieel verschil maken. In een domein waarbinnen veel partijen samenwerken, waar veel wet- en regelgeving speelt en waar processen vaak ondoorgroendelijk en stroperig zijn, is dat niet altijd makkelijk.

Professionele autonomie

Project Buitenkans gelooft dat autonomie van de professional – een zo groot mogelijke beslis- en handelsruimte binnen de bestaande wettelijke en samenwerkingsafspraken – een voorwaarde is om complexe casussen sneller in beeld te krijgen, adequater op te pakken en op termijn zelfs minder voorkomend te maken. Daarom onderzoeken we bij Buitenkans hoe je als professional maximale ruimte kunt innemen en tegelijkertijd optimaal kunt samenwerken.

Project Buitenkans investeerde tot nu toe al in de ontwikkeling van tools die de samenwerking rondom verzuim effectiever maakt. De focus ligt hierbij op het vergroten van de professionele ruimte van alle individuele partijen, natuurlijk in samenhang met wet- en regelgeving. ●

Over regels en ruimte innemen
[Slimmer samenwerken rondom verzuim](#)

Concreet aan de slag

Activiteit

Samenwerken volgens het Routeboek Verzuim en Thuiszitten

De Routeboeken Verzuim en Thuiszitters voor PO en VO stellen direct de gedeelde ambitie van alle betrokken professionals vast: in 3 maanden moet er voor een jeugdige die verzuimd een passend onderwijsaanbod zijn. Hiervoor is het belangrijk om in beeld te krijgen welke vroege signalen al kunnen waarschuwen voor mogelijk langdurig verzuim. Het Routeboek maakt helder welke partijen relevant zijn bij het verkorten of voorkomen van schoolverzuim, en biedt handvatten voor situaties waarin de verantwoordelijkheden onduidelijk zijn of de samenwerking stagneert.

Activiteit

Vaststellen hoe de hazen lopen met het startgesprek

In het PO is het startgesprek aan het begin van het schooljaar hét moment om in kaart te brengen hoe de hazen lopen. Een online tool zorgt dat je samen alles uit dit startgesprek haalt door nog vóór het gesprek informatie te verzamelen en terug te koppelen. Hoe ziet de populatie van de school eruit? Waar ligt de

grootste behoefte aan ondersteuning? Wat heeft de school daarvoor al in huis en wat is er extra nodig? Door deze zaken op voorhand te adresseren, creëert de tool een informatieve en realistische startsituatie. Tijdens het feitelijke gesprek kan dan gericht gezocht worden naar een optimale inzet van kwaliteiten, tijd en van middelen. Daarnaast wordt er met de online tool een reservoir aan kennis opgebouwd, waarmee het ieder jaar makkelijker wordt om niet alleen passend te reageren op bepaalde problemen, maar ook preventief te acteren – bijvoorbeeld op de actieve, onmisbare inzet van ouders.

Activiteit

Voorwaarts evalueren met Pamm

In het VO krijgen professionals aan het eind van het schooljaar de kans om hun ervaring te delen. Wat ging goed? Wat kon beter? Deze Pamm-evaluatie (Passend Aanbod Mogelijk Maken) is eerder al ingevoerd in het VO, en wordt nu ook ontwikkeld voor het PO. Pamm voegt de informatie van alle professionals samen in een overzichtelijke rapportage voor de school, inclusief concrete aanbevelingen

voor verbetering. Ook laat Pamm zien hoe een school functioneert vergeleken met andere scholen en of er misschien andere of extra inzet nodig is. Zo is de cirkel rond: de uitkomst van Pamm biedt verse input voor aanscherpingen van het Routeboek én het startgesprek. Zo blijft de samenwerking flexibel en ieder jaar opnieuw een bron van ontwikkeling en verbetering.

Activiteit

Concreet aan de slag met een betere samenwerking in het JES

De Heldring Business School wil de aanwezigheid verbeteren door een betere samenwerking in het JES, met name met de zorgpartners als JGZ en Jeugdhulp. Hoewel de samenwerking als goed wordt beoordeeld, ligt volgens de school in dit platform de kans om verzuim te verminderen. Project Buitenkans voorziet in een projectleider die op basis van casussen op zoek gaat naar verbeteringen in de samenwerking in het JES. De school sluit ook aan bij het door Project Buitenkans ontwikkelde aanbod op het gebied van welbevinden.

School als werk- en vindplaats

Kinderen brengen de straatcultuur in de school.

Aan dit artikel werkten mee

Erna de Moedt (directeur) en Lianne Krens (adjunct directeur)
van OBS De Tweemaster

Projectleiding namens Project Buitenkans

Mariska Overgaag

Tekst

Claudia Zilkens

OBS de Tweemaster ligt in het hart van Duindorp en biedt als Brede Buurtschool veel extra's aan de 125 kinderen. Toch is het niet genoeg want de kansenongelijkheid is in coronatijd verergerd. 'Schrijnend om te zien dat we onze kinderen naar huis moesten sturen: één medewerker valt uit en je vindt gewoonweg niemand ervoor.' Een kijkje in Duindorpse keuken en hoe ze zich dagelijks inzetten voor gelijke kansen.

Gebruik maken van de kracht van de wijk.

Erna de Moedt, directeur en Lianne Krens, adjunct van OBS de Tweemaster sturen naar een onderwijsvorm die hun wijk past. Ze staken hun

licht op in Amsterdam bij de Lukasschool. 'Het idee van school- en kind nabije ondersteuning zien we echt zitten. We bieden zelf ook al veel, maar dit denken is nog niet verankerd in het hart van de school. Dat zouden we wel willen. Samen met ouders en ketenpartners in de wijk willen we bereiken dat we vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan de ontwikkeling van onze kinderen. Op een manier zodat de verschillende werelden zoals straat, thuis en school één worden. En daarmee verwachtingen voor de kinderen helder zijn.'

School is eerste vindplaats, maar oplossingen zitten 'm in de wijk als geheel.

Gedrag behorend bij de straatcultuur brengen de leerlingen mee in de school. Als antwoord hierop werkt de school met de Schoolwide Positive Behavior Support aanpak (SWPBS). Dat gedachtegoed wordt breed ondersteund in de wijk: Kinderwerk van Welzijn Scheveningen, de Haagse sporttuin Duindorp en andere belangrijke ketenpartners in de wijk handelen eveneens vanuit het idee dat goed gedrag wordt beloond.

De school zit om tafel met alle ketenpartners in de wijk: Politie, woningbouwvereniging Vestia, welzijn, wijkberaad, zorg en de gemeente schuiven aan bij overleg. Vele personeelswisselingen, ook bij ketenpartners, maakt het lastig om structureel te bouwen aan een stevige en duurzame samenwerking. 'Je wil opbouwen met de partners zodat er efficiënter en adequater gehandeld kan worden in het belang van gezinnen en onze kinderen. Structureel de juiste mensen. Dat hebben we nodig.'

Servicepunt in de school.

Tijdens de expeditie naar de Lukassschool in Amsterdam maakte de school kennis met de werkwijze van het 'Familie Servicepunt', aanpalend aan de school. 'Het hebben van een servicepunt dat fysiek is verbonden aan de school, is een interessant gegeven. Iets waar ouders snel en gemakkelijk terecht kunnen. En waar de school betrokken bij is.' Op de Tweemaster gebeurt veel in het naschoolse sportaanbod. Maar dat is nog niets vergeleken met de Rijke schooldag zoals de Lukassschool die aan hun leerlingen aanbiedt. Dit zet de directie aan het denken hoe dit in de toekomst op een duurzame wijze te realiseren voor kinderen van de Tweemaster. ►

Lianne en Erna vinden het een goede ontwikkeling dat geboden hulp en gelden die besteed worden aan extra inzet via de school verloopt. Zo houden ze de regie over de ondersteuning die zij nodig hebben. Ze pleiten ervoor in samenspraak met de scholen op zoek te gaan naar duurzame en structurele oplossingen in plaats van tijdelijke hulptrajecten.

Inzetten op duurzame aanpak. Geen tijdelijke hulptrajecten.

‘We willen meegeven dat de wereld groter is dan alleen Duindorp.’

Het schoolplan voor de komende vier jaar krijgt nu vorm en ze nemen daarin mee wat ze gezien hebben op de Rijke Schooldag. ‘Belangrijkste uitgangspunt is de vraag: wat willen meegeven aan de kinderen? Dat je als kind zelf de regie kan pakken. En dat een diploma belangrijk is. Dit is een ticket naar de wereld, ook buiten de wijk. We willen bovendien een school zijn voor de hele buurt. Meer dan 50% van de kinderen in de wijk, gaat momenteel daarbuiten naar school. Als we een school worden voor alle kinderen in de buurt kunnen ze nu samen opgroeien en later als volwassenen verder bouwen aan een mooie wijk!’ ●

Concreet aan de slag

Activiteit

Omgaan met ongewenst gedrag

OBS De Tweemaster en De Meerpaal in Duindorp willen het zogeheten ‘externaliserend gedrag’ terugdringen met behulp van de Positive Behavior Support (PBS), een methode die ook door welzijnswerk en andere partijen in het stadsdeel wordt ingezet. Leerkrachten worden getraind en ondersteund, waarbij ook aandacht wordt besteed aan het opbouwen van een relatie met de ouders. De scholen werken samen met Welzijn Scheveningen en andere partijen zoals jongerenwerk, politie, jeugdhulpverlening, kinderopvang en sporttuin. Via Project Buitenkans beschikken de scholen nu over de schoolcoach en uitbreiding voor de tussenschoolse opvang.

Activiteit

Kansengelijkheid vergroten

Met vertegenwoordigers van onderwijs, het samenwerkingsverband SPPOH en gemeente Den Haag is project Buitenkans dit voorjaar op bezoek gegaan bij de Lukasschool waar een vernieuwende vorm van samenwerking in het kader van het vergroten van kansengelijkheid wordt toegepast. Het past in een onderzoek naar een Haagse variant hiervan.

Mét andere ogen

Een interview met
René Peeters.

Aan dit artikel werkten mee

René Peeters (opsteller van het adviesrapport over kansengelijkheid
en Mét andere ogen, de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd)

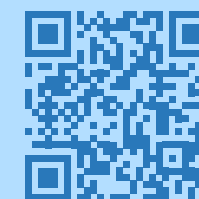
Projectleiding namens Project Buitenkans

Hajar Omansour

Tekst

Claudia Zilkens

Lees het
volledige
rapport

www.aanpakmetandereogen.nl

Mét andere ogen is de veelzeggende titel van het adviesrapport van René Peeters, over kansengelijkheid en de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd. Dit rapport uit 2018 raakt de kern van project Buitenkans: het verbinden van onderwijs en zorg vanuit een wijkaanpak en in de nabijheid van de vertrouwde school. Wat kunnen we in Den Haag leren van de adviezen van René Peeters?

Mét andere ogen gaat niet alleen over het op een andere manier kijken naar de samenwerking op het vlak onderwijs, zorg en jeugd. René Peeters –oud docent, schoolbestuurder en van 2010 tot 2018 als wethouder in Almere verantwoordelijk voor de transitie op het Sociaal Domein waarbij Jeugdzorg werd ondergebracht bij de gemeente– schetst op hoofdlijnen zijn visie. Het streepje op de é van het woordje mét verraadt de ware kern.

Diverse expertise. En kind nabij.

Peeters legt uit: ‘In Almere stelden we ons de vraag hoe we de jeugdzorgmiddelen die bij

de gemeenten werden ondergebracht, goed konden inzetten. We hebben ervoor gezorgd dat er verschillende soorten professionals op de werkvloer werden samengebracht. En dat de hulp dan ook kind- en schoolnabij is. Hoewel het verbinden van onderwijs en zorg en daarmee het bieden van passende ondersteuning een complexe materie is, die niet moet worden onderschat, is het ook de kunst om het terug te brengen tot de eenvoud: Zorg dat je dicht bij het kind meerdere soorten expertises samenbrengt. Immers, iedereen kijkt vanuit een ander perspectief naar het kind. De hulp én verschillende kennis moet nabij zijn, dan gaan zaken veel vlotter dan wanneer ouders langs allerlei loketten moeten.’

Van curatie naar preventie

‘Een tweede constatering is –en dat is zeker geen verwijt want we werken keihard in Nederland aan jeugdzorg– is dat we te vaak brandjes achteraf moeten blussen. We moeten veel meer vroegtijdig kijken wat een kind en gezin in de wijk, op school nodig heeft en daarop anticiperen. Mijn kritische toevoeging is dat als je pas op 4-jarige leeftijd begint, je te laat bent. Kinderopvang moet dan ook heel goed betrokken worden bij deze ontwikkeling zodat we al minimaal vanaf 2-jarige leeftijd kunnen kijken naar de ontwikkeling van kinderen.’

Kameleon effect

‘De samenstelling van het team en de professionals zouden een reflectie moeten zijn van

de problematiek die er op de school of op het kindcentrum speelt. Dat is ook interessant en goed aan de aanpak van Buitenkans: er wordt gekeken vanuit een wijkaanpak met de gedachte dat erin de wijk een gezamenlijke problematiek speelt. Dat zie je terug in de kinderen en de scholen: Wat speelt er en hoe kan je kind- en schoolnabij preventief de problemen aanpakken? We moeten daarbij beseffen dat het niet overal op dezelfde manier hoeft te gebeuren. Ik ben het dan ook eens met Marjolein Moorman, onderwijswethouder in Amsterdam dat je voor kansengelijkheid soms ongelijk moet investeren.’

Redactie: Gemeente Amsterdam investeerde in de Familieschool, een concept waarbij kind- en schoolnabij ondersteuning beschikbaar is en waarbij de school de regie voert om ouders te betrekken en te ondersteunen met zorgvragen maar ook om kinderen kansen te bieden in de wijk op gebied van taal, sport, cultuur.

Poreuze randen

Peeters pleit voor poreuze randen in de budgetten. De problematiek op zichzelf is al ingewikkeld genoeg, maar de verschillende budgetten – VWS gaat over de zorg en OCW gaat over onderwijs– helpen niet altijd op de weg naar meer samenwerking. Het lijkt erop dat Mét andere ogen een aanzet heeft gegeven tot meer flexibiliteit. ‘Het is goed als je her en der onderwijsgeld aan zorg zou mogen besteden en vice versa. Deze visie om zorg en onderwijs meer te verbinden komt steeds meer naar voren. We zien voorzichtig beweging op dit vlak en dat is goed.’

Kerngroep Jeugd

‘We moeten constateren dat samenwerking essentieel is om stappen te maken voor de jeugd. Daarbij is een gedeelde en gedragen visie onder alle verschillende partijen essentieel. Hoe mooi zou het zijn als we met elkaar in Den Haag komen tot die gezamenlijke visie. Tot meer samenwerking in onderwijs en zorg. Met een aanpak die gedragen wordt door alle partijen zoals welzijn, jeugdzorg, kinderopvang en schoolbesturen. Als ik mag dromen, dan zie ik in het stadhuis van Den Haag een kerngroep Jeugd waarin, onderwijs, jeugdzorg, kinderopvang, welzijn, politie, jeugdgezondheidszorg en de gemeente met elkaar voortdurend afstemmen en optrekken.’

Meer weten?

Mét andere ogen is de denktank en verwoorde visie waarop Buitenkans is gestoeld en waar de gemeente Den Haag vanuit SPPOH, Samenwerking Programma Passend Onderwijs Haaglanden via project Buitenkans mee aan de slag is. Bovenstaande schetst een compacte indruk van het volledige rapport met totaal 7 adviezen. Het adviesrapport is voortgekomen uit de succesvolle aanpak die in Almere tussen 2010 en 2018 van de grond is gekomen. Op verzoek van 17 organisaties waaronder VNG bundelde Peeters naderhand de aanpak. Het volledige rapport en de totale aanpak is te vinden op www.aanpakmetandereogen.nl ●

Ouder- participatie is onmisbaar

Veel ouders willen zich
inzetten. Ze weten alleen
vaak niet hoe.

Aan dit artikel werkten mee

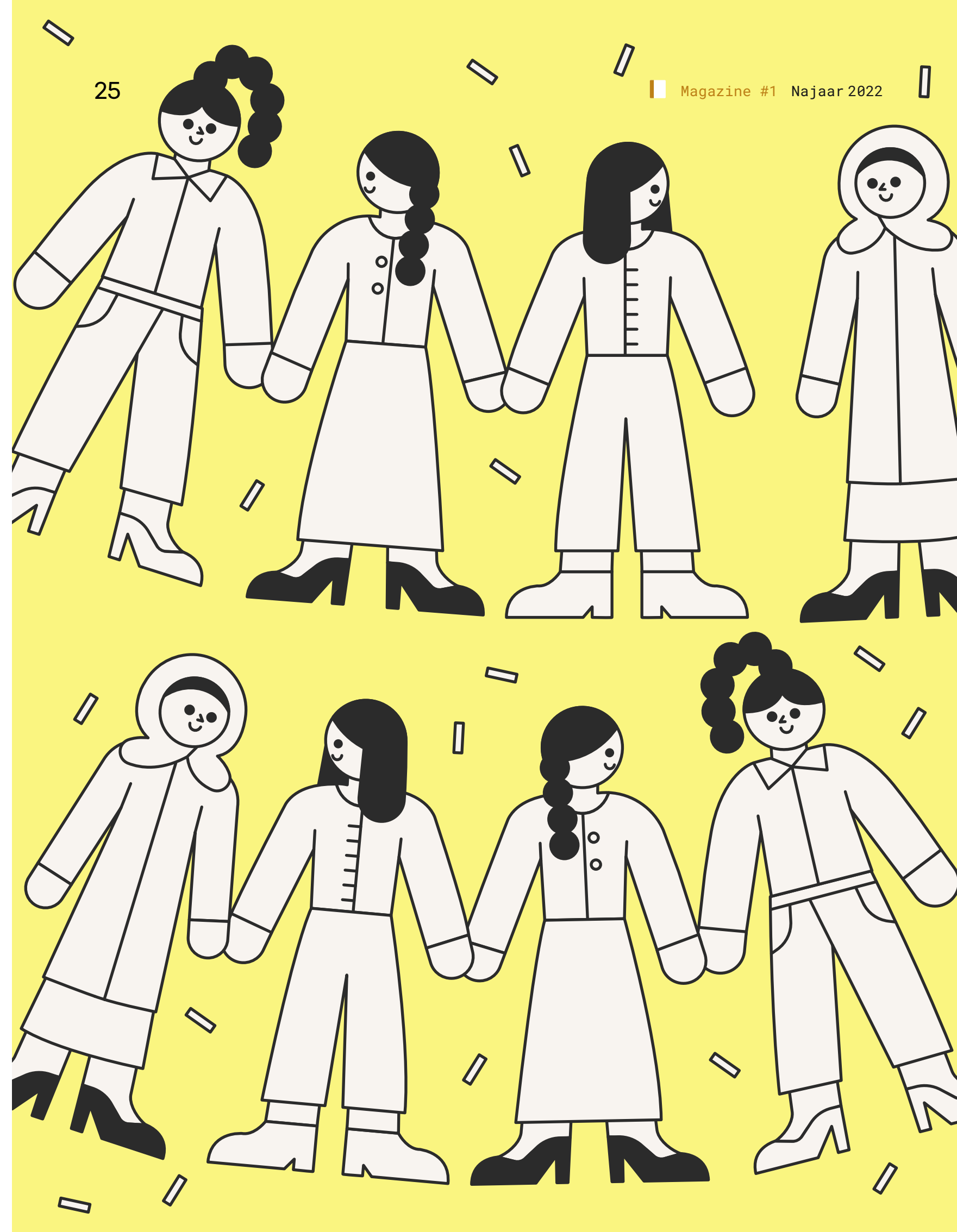
Sara Imajni (directeur van basisschool Yunus Emre),
Harriet Marseille (initiatiefnemer van Schoolmaatjes ONS)

Projectleiding namens Project Buitenkans

Monique Kuik

Tekst

Fen Verstappen

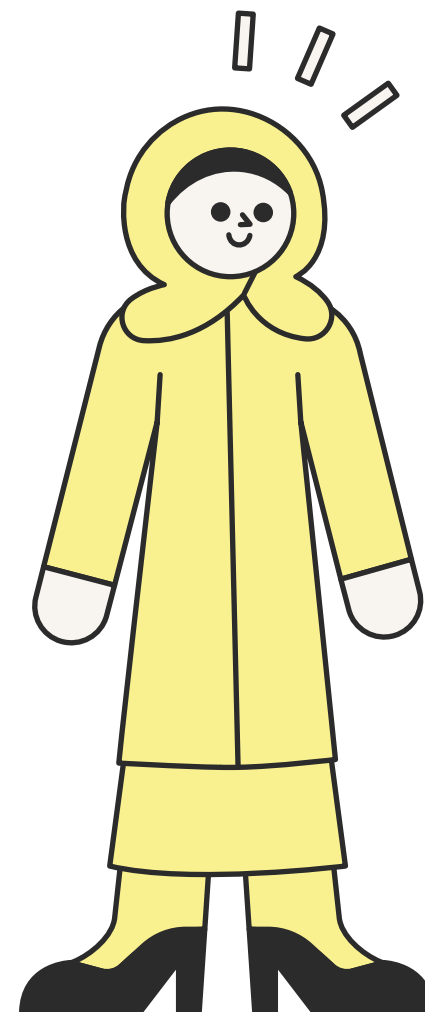

Of er inderdaad een *village* nodig is om een kind goed op weg te krijgen in het leven, dat durven we niet met stelligheid te beweren. Wat we wél zeker weten is dat ouders en leerkrachten samen een essentiële rol spelen in de vorming van een kind - en dat samenwerking tussen die twee partijen het verschil kan maken. Goed nieuws: de invloed die je als school op ouderparticipatie hebt, is groter dan je denkt.

Tijdens de coronacrisis werd scherp gesteld wat daarvoor wel vermoed, maar niet altijd even zichtbaar werd: kinderen met betrokken ouders ontwikkelden zich beter. Ook al waren de scholen dicht en waren leraren alleen via een scherm te bereiken: deze kinderen bleven nieuwe dingen leren, ze behielden een zekere routine, ze bleven bewegen en ze bleven in contact met school. De achterstanden van deze kinderen bleken na de lockdowns veel minder groot dan voor de kinderen wiens ouders door werk, ziekte of andere problemen veel afwezig waren. Hoe slim, leergraag of welwillend een kind ook is: ouderpartnerschap is essentieel

voor het ontwikkelingsverloop. Dat was tijdens de pandemie zo, en dat is buiten coronatijd niet anders.

Belangrijk om te beseffen: met de intrinsieke betrokkenheid van de afwezige ouders is vaak niets mis. Ook zij willen de best mogelijke begeleiding voor hun kind en ook zij wensen de best mogelijke toekomstperspectieven. Vaak weten ze niet wat er van hen verwacht wordt, of hoe ze in samenwerking met een leraar of een andere professional kunnen bijdragen of bijsturen. Taal kan een flinke barrière vormen, en ook een

Ouderparticipatie is onmisbaar

Veel ouders willen zich inzetten. Ze weten alleen vaak niet hoe.

gebrek aan vertrouwen speelt vaak mee. Daar kun je als school actief een handreiking in doen. Door oprechte interesse te tonen in een ouder, eventueel met inzet van een tolk. Door de wederkerigheid en gelijkwaardigheid in het contact te benadrukken, en steeds te informeren naar de overwegingen en oplossingen van de ander. En door steeds opnieuw het gezamenlijk belang te onderstrepen. Want dat is nooit: het impliciet inwrijven van ouderlijk falen, maar altijd het vergroten van de kansen én het welzijn van het kind.

‘Ik merk dat de inzet van een ouderprojectleider ook op veel bijval van ouders zelf kan rekenen.’

Sara Imajni, directeur van basisschool Yunus Emre: ‘Corona heeft grote impact gehad op het functioneren van onze leerlingen. We zien dat er meer gedragsproblematiek speelt, en dat meer kinderen kampen met een sociaal-emotionele achterstand. Dat maakt de kwaliteit van de samenwerking rondom deze leerlingen nog veel belangrijker dan hij al was. De rol van ouders is bij die samenwerking essentieel. Wij dragen natuurlijk een groot deel van de week zorg voor de ontwikkeling van hun kinderen, maar het effect is veruit het grootst wanneer die ontwikkeling ook thuis verder gestimuleerd wordt.

De samenwerking met ouders komt soms moeizaam tot stand. Ouders gaan bijvoorbeeld niet altijd akkoord als we een onderzoek willen

aanvragen. Je merkt dat ze zich dan aangevallen voelen of zich schamen. En soms begrijpen ouders door de taalbarrière ook gewoon niet goed wat we van ze vragen. Steeds benadrukken dat het belang van het kind centraal staat en dat we daarin samen optrekken, is daarbij de sleutel.

Met project Buitenkans onderzoeken we met de inzet van een ouderprojectleider hoe we de relatie tussen ouders en school kunnen verbeteren. Wat hebben we van elkaar nodig? En wat kunnen we voor elkaar betekenen? Het is ontzettend waardevol dat iemand de wederzijdse verwachtingen ophaalt en deelt. Zo is naar voren gekomen dat ouders graag een ouderportaal willen waarin ze cijfers kunnen inzien. En wordt er belang gehecht aan een ouderraad, zodat ouders actief kunnen meedelen en meebeslissen. Wij vragen ouders op hun beurt om hulp en begeleiding bij activiteiten op school. Het liefst al meteen aan het begin van het schooljaar, zodat ouders ook echt eigenaarschap gaan ervaren.

Vrijwel alle ouders die weten dat we hiermee bezig zijn, reageren ontzettend positief. Daaronder zijn ouders die al betrokken waren, en die nieuwe mogelijkheden zien, maar óók ouders die eerder op de achtergrond bleven. Veel ouders willen zich inzetten, echt. Ze weten alleen vaak niet hoe.’ ▶

Ouderparticipatie is onmisbaar

Veel ouders willen zich inzetten. Ze weten alleen vaak niet hoe.

Schoolmaatjes ONS

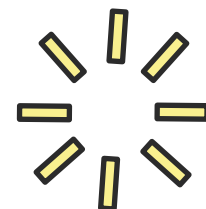
Harriet Marseille, initiatiefnemer van Schoolmaatjes ONS: 'Wij zijn een programma dat met vrijwilligers de samenwerking tussen nieuwkomers en de school van hun kinderen wil verbeteren.

'Uit alle studies blijkt: als ouders betrokken zijn bij de schoolontwikkeling van hun kind, dan vergroot dat de kansen van het kind. Bij nieuwkomers in Nederland is dat besef er niet altijd – en soms is het is er wel maar weten ouders niet goed hoe ze de stap naar school moeten maken. Dat heeft grote gevolgen voor jongeren, zowel cognitief als sociaal-emotioneel.

Laatst trof ik een moeder die door anal-fabetisme geen idee had hoe ze haar kinderen in hun schoolontwikkeling kon steunen. Er werd

een vrijwilliger ingezet, die de moeder hielp met het begrijpen van schoolbrieven en die samen met haar naar gesprekken met leerkrachten ging. Bij de evaluatie gaf de oudste dochter aan dat haar moeder haar eigenlijk nog steeds niet goed kon helpen met wat ze allemaal leerde op school, maar dat haar moeder wél meer zicht had gekregen op wat ze nu eigenlijk de hele dag uitvoerde in dat schoolgebouw. Het maakte de moeder trots, en het leren van de dochter was alleen daardoor al enorm vooruitgegaan. Betrokkenheid hoeft dus echt niet altijd inhoudelijk te zijn. Soms kan het bestaan uit: weten waar je kind mee bezig is, complimentjes geven.

Op dit moment bereiden we een pilot voor op basisschool De Grote Beer. We zetten een jaar lang bij tien gezinnen een vrijwilliger in. In de begeleiding van de ouders concentreren we ons zowel op het beter begrijpen van de schoolinformatie als op het gelijkwaardig samenwerken met school. Hierbij kijken we goed naar de invloed van culturele verschillen. We vergeten nog wel eens dat iedere ouder het beste met zijn of haar kind voorheeft. Hun passiviteit heeft dan ook vooral te maken met een gevoel van ongelijkwaardigheid. Wij proberen dat onzekere gevoel te ontmantelen door ouders geduldig en zonder oordeel te blijven uitnodigen – ook om hun ideeën uit te spreken. Je zult zien: als je je als school in dat opzicht wat minder groot maakt, durven ouders vaak meer ruimte in te nemen.' ●

Ouderparticipatie is onmisbaar

Veel ouders willen zich inzetten. Ze weten alleen vaak niet hoe.

Concreet aan de slag

Activiteit

De leefwereld van kinderen vergroten

OBS Anne Frank wil een IB World PYP School worden, een uitdagend, internationaal programma van hoge kwaliteit, wat ertoe leidt dat kinderen meer kansen krijgen zich te ontwikkelen. Kinderen leren in de klas, maar ook daarbuiten: in de wijk, een museum of op een andere plek. Doel is de leefwereld van de kinderen vergroten. Door het lerarentekort lukt het de school niet voldoende tijd vrij te maken om de nieuwe methodiek in te voeren. Ouderbetrokkenheid essentieel. Project Buitenkans helpt met de inzet van extra vakdocenten en een oudercoördinator om de betrokkenheid van ouders te vergroten.

Activiteit

Aan de slag met het gedrag

Yunus Emre signaleert na corona een toename van opvallend gedrag bij kinderen. Er zijn veel incidenten en problematisch gedrag in de groep. Daarnaast is de ouderbetrokkenheid laag, terwijl juist nu ouders meer dan ooit nodig zijn. De school start een project ouderpartnerschap, zet een gedragscoach in en organiseert activiteiten in het kader van

didactisch partnerschap. Project Buitenkans ondersteunt met een projectleider, een gedragscoach en het mogelijk maken van activiteiten voor ouders.

Activiteit

Taalbarrières slechten

De Grote Beer zet zijn schouders onder het verhogen van de ouderbetrokkenheid, een hele opgave omdat veel ouders het Nederlands niet machtig zijn. Met behulp van Project Buitenkans start een project door SchoolmaatjesOns waarbij vrijwilligers worden ingezet om ouders en kinderen te begeleiden en te helpen met het slechten van de taal- en cultuurkloof. Onderdeel van het project is dat welzijnsorganisatie Xtra de methode zich eigen maakt, waardoor opschaling gemakkelijk kan door het werven van nieuwe vrijwilligers.

Goed leren begint bij je goed voelen

Over het belang van een
kalm kinderebrein.

Projectleiding namens Project Buitenkans
Monique Kuik
Tekst
Fen Verstappen

Begrip, taalbehendigheid, abstractievermogen – er zijn heel concrete functies aan te wijzen die leren mogelijk maken. Toch blijkt de allergrootste voorwaarde voor ontwikkeling niet een behendig brein, maar een kalm brein. Op dat vlak heeft corona significant ingegrepen. Veel kinderen voelen zich niet goed, en de gevolgen daarvan zijn verstrekkend. Tijdens een pizzasessie nodigden we Haagse jongeren uit om zich uit te spreken: hoe gaat het met ze, wat moet er beter en hoe krijgen we dat samen voor elkaar?

Wetenschap onderschrijft: wie zich goed voelt, presteert beter. Er is sprake van meer motivatie en van meer nieuwsgierigheid. Er is sprake van minder angst om fouten te maken en een grotere honger om sociaal en actief te zijn. Welbevinden blijkt, kortom, een grote voorwaarde voor kansrijke ontwikkeling – in de allerbreedste

zin van het woord. Hoe ontwikkelen scholen een klimaat waarbinnen ze het welzijn van hun leerlingen monitoren, peilen en zo nodig vergroten?

‘Het is opeens véél. De mensen, de prikkels.’

Hoe tevreden je bent met jezelf en met je leven – dat is waar welbevinden over gaat. Dat betekent dat het waarborgen van welzijn niet draait om het ondervangen van uitglijers naar beneden, of om het cultiveren van uitschieters omhoog. De groep jongeren die vóór corona al verzuimde of thuiszat, blijkt te kampen met toegenomen gevoelens van depressiviteit en eenzaamheid. Adhoc of preventief ingrijpen kan tijdelijk succesvol, en op momenten zelfs essentieel zijn, maar beide methoden leggen geen stabiele grond onder stabiele leerlingen. Daar is een organisatiebrede basishouding voor nodig – een veilig leerklimaat dat door álle betrokkenen consequent wordt uitgedragen en gehanteerd. Dat betekent dat school, jeugdhulp, maatschappelijke organisaties en vooral ook ouders moeten investeren in voldoende aandacht rondom drie essentiële vragen: hoe gaat het fysiek met een kind, hoe gaat het geestelijk, en wat is de sociale context waarbinnen het kind zich beweegt? Hierbij moet bespreekbaarheid centraal staan – bij alle betrokkenen, en zeker ook bij de leerlingen zelf.

Goed leren begint bij je goed voelen
Over het belang van een kalm kinderbrein

Hoe staat het na corona met het welbevinden van jongeren op in het VO? Wat gaat er goed? Wat zijn de problemen? En welke oorzaken liggen er aan die problemen ten grondslag? Buitenkans nodigde met ontwerpbureau Design Innovation Group (DIG) in juni 16 leerlingen van 8 verschillende scholen uit om breeduit te praten. Over depressies, verloren coronajaren, onzekerheid en angsten. Over moedeloze toekomstvisies en de moed die nodig is om dan toch uit bed te blijven komen. De zelfbeschikkingstheorie van Edward L. Deci – modern hoogleraar psychologie en sociale wetenschappen uit New York – werd als leidraad genomen om de uitkomsten van die pizzasessie te duiden.

De methodiek

Er werden vier thema's als gesprekstof aangeboden die hun wortels hebben in vier basale psychologische voorwaarden voor meer welzijn – namelijk: verbinding, competentie, autonomie en veiligheid:

1. *Niemand vraagt écht hoe het met je gaat* – een thema dat uitnodigde tot een gesprek over verbinding;
2. *School is leren, zelfontwikkeling en vrienden* – een thema dat de aanzet vormde voor een gesprek over competenties én verbinding;
3. *Scholieren melden zich makkelijker afwezig* – om te praten over competenties en autonomie;
4. *En Van weinig naar veel prikkels* – voor een gesprek over vrijheid.

Behalve een scherp oog voor hun eigen ervaringen en welzijn, bleken de jongeren aan tafel handzame ideeën te hebben voor zogenaamde ‘oplossingsgebieden’ – geen concrete oplossingen, maar duidelijke richtingen waarin oplossingen gevonden zouden kunnen worden. Zorg voor meer aandacht voor het individu, voor meer gelegenheid om te ontspannen én een hechtere band met de klas, bleek het centrale geluid. ▶

‘De conciërge die boos doet als je de verkeerde kant op loopt. Daar krijg ik stress van.’

Goed leren begint bij je goed voelen
Over het belang van een kalm kinderbrein

‘Als je cijfers niet goed zijn, ga je jezelf gewoon haten.’

Als er een blauwdruk aan vaardigheden beschikbaar was voor welzijn, dan waren we allemaal stiktevreden. Helaas blijkt de praktijk ordelozer en individueler, en ook de route naar meer welbevinden binnen het onderwijs loopt niet via een statische pionnen richting ontegenzeggelijk succes. Bewustzijn van de waarde van een kalme kinderbrein, met aandacht voor de drie domeinen die daar een essentiële rol in spelen, is een stevig startpunt, waarvandaan verder gezocht kan worden. Voldoende ruimte én tijd – vrijgemaakt bij alle betrokkenen waaronder de leerlingen zelf – scheppen voorwaarden voor bespreekbaarheid, en al het waardvol dat daaruit voortvloeit. ●

Goed leren begint bij je goed voelen
Over het belang van een kalm kinderbrein

Corona & jongeren: de cijfers

Bron: GGD Haaglanden,
Corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021

71-78% van de jongeren in Den Haag en omstreken hebben tijdens de coronaperiode één of meer ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt.

17-22% van diezelfde jongeren heeft nu nog steeds last van die gebeurtenissen.

22-33% geeft aan dat corona een negatieve invloed heeft gehad op hun welzijn, hun gezondheid, de relatie met hun familie en de relatie met hun vrienden.

87% van deze jongeren voelt zich voldoende weerbaar.

51% van hen heeft op het moment van het onderzoek vertrouwen in de toekomst.

Concreet aan de slag

Activiteit

Welbevinden verhogen: Stanislas Pro

Het welbevinden van de leerlingen op het Stanislas Pro is sterk afgenomen na corona. Het heeft geleid tot allerlei ongewenst gedrag op deze praktijkschool. Leerlingen verzuimen meer, zijn minder gewend om in groepen te werken en hebben kortere lontjes. De school wil werken aan het welbevinden van de leerlingen. Project Buitenkans brengt de staat van welbevinden in kaart en vertaalt dit naar een doelgericht plan van aanpak waar de school mee aan de slag gaat

Activiteit

De staat van welbevinden: Een aanpak

Op veel scholen blijkt dat het welbevinden van leerlingen sterk is afgenomen, met een forse toename van verzuim tot gevolg. Project Buitenkans ontwikkelt samen met een aantal scholen een aanpak waarbij we met jongeren in dialoog gaan over het onderwerp en zoeken naar oplossingen. De aanpak wordt in schooljaar 22-23 aangeboden aan alle VO-scholen in het Haagse.

Verzuim- aanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders,
en dat je verdomme wel iets
goeds moet willen doen.

Aan dit artikel werkten mee

Jaap Boerema (mentor en leerlingbegeleider op het Segbroek College),
Femke Bulder (coördinator passend onderwijs op de François Vatelsschool),
Krystle Verkerk (schoolmaatschappelijk werker),
Janneke Luteyn (verzuimcoördinator bij het 's Gravendreefcollege)

Projectleiding namens Project Buitenkans

Mariska Overgaag

Tekst

Fen Verstappen

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

Het verzuim onder leerlingen in Nederland neemt toe. Een passend aanbod is er bovendien vooral voor leerlingen die met een goede reden thuis zitten. Maar klopt dat onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim eigenlijk wel? En waar komt die toename vandaan, ondanks die landelijke aanpak schoolverzuim? Wat moet er anders, om te zorgen dat er geen leerling in Nederland meer langer dan 28 dagen school mist? Vier professionals aan het woord.

Corona heeft de aanwezigheidsproblematiek veranderd. De aantallen zijn omhooggeschoten. Meer jongeren kampen met psychische klachten. En onder ouders is een andere houding ten aanzien van aanwezigheid ontstaan. Mentoren, bij wie de primaire meld- en bespreektaak ligt, lopen tegen de grens van hun uren taak aan.

De landelijke MAS – de methodische aanpak schoolverzuim – is niet opgewassen tegen de actuele stand van zaken, vinden veel scholen.

Het tegengaan van verzuim kan effectiever én efficiënter. Dat is dan ook het doel van de projecten van Buitenkans. Hierbij zetten we in op verschillende tactieken. Zoals het vergroten van de ouderbetrokkenheid, voor meer partnerschap met de school. Een campagne voor meer aanwezigheid, gericht op leerlingen. Zoals de inzet van een routeboek binnen het JES. En trainingen voor mentoren en andere direct betrokken professionals, voor sterkere communicatie en het helder delen van doelen.

Door nu op verschillende scholen verschillende opties aan te dragen en in te zetten, kunnen we het komend jaar kijken wat op welke plekken werkt, en waarom. Zodat straks, als meer scholen kunnen aansluiten bij Buitenkans, zij kunnen kiezen uit de optie die het beste bij hun unieke situatie past. ►

‘Oh jee, daar heb je Boerema. Dat is wat rondzingt als ik door de school loop. Logisch, want als er incidenten zijn, dan komen leerlingen bij mij terecht.

Jaap Boerema
(mentor en leerlingbegeleider op het Segbroek College)

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

Boerema: 'Ik ben tijdens die rondjes over de gangen daarom ook altijd bezig met verbinding maken met leerlingen. Een belangstellende vraag aan iemand waarvan je weet dat het thuis even niet lekker gaat. Of oprechte interesse als je vermoedt dat iemand met iets worstelt. Zo maak ik duidelijk dat ze nooit met mij persoonlijk in conflict komen – ik ben alleen de persoon bij wie ze uitkomen als er een conflict is. Ik merk dat dit vertrouwen schept en de drempel lager maakt om dingen te bespreken. En dat is belangrijk, want als een kind verzuimt is er vaak iets groters aan de hand.'

Dit op tijd signaleren, is een taak die bij school ligt. Bij ons op school krijgt een leerling bij afwezigheid eerst te maken met onze verzuimcoördinator. Die voert een lik-op-stuk-beleid: vraagt naar de redenen voor afwezigheid en verbindt daar een consequentie aan. Het totaaloverzicht – dus hoe het in grotere lijnen met een leerling gaat en hoe dit samenhangt met verzuim – dat ligt bij mij als mentor. Ik check iedere week Magister voor een overzicht van alle ziekmeldingen en combineer dat met mijn wandelingen door de school en met het dossier dat ik van een leerling heb. Een hoeveelheid Magister-uren zegt niet zoveel: 60 uur afwezigheid tijdens een quarantaine is echt iets fundamenteel anders dan 60 uur afwezigheid in combinatie met 14 verschillende ziekmeldingen.

Misschien is dat mijn belangrijkste punt wel. Als je écht iets voor het welbevinden van een leerling wil betekenen, dan moet je breed kijken en signalen combineren – welke informatie is er allemaal al over een leerling, hoe gedraagt iemand zich in de klas en hoe gaat het in sociaal

opzicht? En ja, dat betekent soms dat je baan niet om 17:00 stopt en dat je over je werkuren heen schiet. Ik vind dat een vanzelfsprekende en noodzakelijke bijkomstigheid van mijn werk. Je zit hier niet voor de vorm. Je moet verdomme wel echt iets goeds willen doen.'

'Wij zien: een leerling die bij ons in het VO veel verzuimt, is vaak ook in het PO al veel afwezig geweest. Verzuim gaat vaak hand in hand met welbevinden. Zodra een leerling niet goed in zijn vel zit, is de kans op verzuim groter.'

Femke Bulder
(coördinator passend onderwijs op de François Vatelsschool)

Bulder: 'Het is dus noodzakelijk om dat wegblijven van school zo vroeg mogelijk in beeld te krijgen en bespreekbaar te maken. Ik ben ervan overtuigd dat als je dat op een positieve en compassievolle manier doet, het zeker nog mogelijk is om dat langdurige verzuim in de kiem te smoren.'

Verzuim heeft vaak ook met schaamte te maken. Na een paar keer afwezigheid zijn

leerlingen bang voor de vragen die er op school kunnen komen, van medeleerlingen en docenten, en dat verlaagt de drempel om nóg weer een keer weg te blijven. Zo raken leerlingen langzaam de verbinding met school, en alles wat zich daar afspeelt, kwijt – ze voelen zich er simpelweg geen onderdeel meer van. Daarom is ons uitgangspunt bij het risico op langdurig verzuim altijd: niet te stellig optreden, maar onderzoeken wat er binnen de gegeven omstandigheden wél nog kan. Welke stappen richting school zijn er nog mogelijk? Kunnen we een tijdje een aangepast programma aanbieden? Welke extra ondersteuning kunnen we inzetten zodat iemand wél onze kant op blijft komen?

Met project Buitenkans gaan we onderzoeken hoe we leerlingen en hun ouders het gevoel kunnen geven dat we ze echt willen zien en horen, en belangrijker: dat we ze ontzettend serieus nemen. Dit doen we onder meer door een groot deel van ons team een training in gespreksvaardigheid te laten volgen. We zetten daarbij in op de PMA-vraagmethodiek: een methode die zoekt naar triggers die voor een vervelend gevoel zorgen. Als er sprake is van verzuim door medische aard, gaan we in gesprek met specialisten om te kijken hoe wij als school zo goed mogelijk kunnen blijven aansluiten bij een leerling. Ook tijdens ouderavonden en mentorgesprekken staat het emotioneel welzijn steeds hoog op de agenda.

Kijk: verzuim zal er altijd zijn. Maar door in te zetten op meer welbevinden en sneller signaleren kunnen we het écht wel terugdringen! ►

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

‘Het is een cultuurverandering die al langer aan de gang is, maar die nu ook langzaam in alle lagen lijkt door te dringen: de zórg voor een kind moet leidend zijn, en niet per se het strikt naleven van de leerplicht plus eventuele sancties die daarbij komen.’

Krystle Verkerk
(werkt als schoolmaatschappelijk werker bij 2 VO-scholen in Den Haag)

Verkerk: ‘Wat zijn de onderliggende redenen die maken dat een kind afhaakt? Hoe ziet de thuissituatie eruit, hoe functioneert een leerling sociaal, hoe staat het met de mentale gezondheid? Door naast een kind en de ouders te gaan staan en uit te gaan van gelijkwaardigheid en betrokkenheid, is het veel makkelijker om iets in beweging te krijgen.

Kijk, knelpunten hou je. Ook al staan professionals en ouders op één lijn – als een leerling echt niet wil dan sta je met je rug tegen de muur. Strenge kaders en richtlijnen, bijvoorbeeld wanneer Jeugdbescherming betrokken moet worden, kunnen dan een extra obstakel vormen: je ziet het verdrietige eindstation van zo’n kind

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

dan al van ver aankomen en toch moet je alle verplichte stappen doorlopen om adequate stappen te kunnen nemen. Soms ben je dan gewoon te laat.

Ik geloof dat het belangrijk is dat we dit geluid breder laten horen. Dat het belangrijk is dat wij als professionals out of the box kunnen denken en handelen; dat we niet eerst een stapel dossiers hoeven op te bouwen voordat we aan de bak kunnen. Om dit voor elkaar te krijgen is bewustwording nodig op het allerhoogste niveau. De aandacht die daar uitgaat naar theorieën en regelgeving is essentieel en waardevol, maar het is goed als er ook aandacht komt voor het feit dat de praktijk vaak zoveel weerbarstiger is.’

‘Door de verschillende lockdowns en lessen op afstand zijn de cijfers in Magister van de afgelopen 2 jaar lastig te duiden. Corona heeft veel vertroebeld.’

Janneke Luteyn
(verzuimcoördinator bij het 's Gravendreefcollege)

Luteyn: ‘We zien dat voor ouders de drempel lager is geworden om een ziek- of laat melding te doen – als een kind te laat naar bed is gegaan de avond voor school, wordt het nu bijvoorbeeld makkelijker een dag thuisgehouden. Dat is

lastig, want wanneer ouders verzuim faciliteren of verdedigen, wordt het voor de leerlingen ook steeds makkelijker om thuis te blijven.

Als school willen we graag de grip terugkrijgen. Hiervoor is een aanwezigheidsbeleid nodig dat voor iedereen duidelijk is. We hebben het onderwerp daarom hoog op de agenda geplaatst en gaan nu met Buitenkans actief onderzoeken hoe we het welzijn van kinderen kunnen vergroten, de betrokkenheid van de ouders en mentoren kunnen versterken en zo het verzuim kunnen verminderen. Veel inzichten hebben we al. De registratie moet anders ingericht, niet alleen wat de absentiecijfers betreft maar ook wat de systematiek aangaat. We gaan mentoren en ander betrokken personeel rondom ons verzuimbeleid bijscholen. Verder zijn we in gesprek over de aanwezigheid van een leerplichtambtenaar op school en een bredere inzet van Er Op Af. We hebben interviews met ouders en leerlingen om ook hun inzichten te analyseren en hen te betrekken bij het onderwerp. Mentoren krijgen trainingen om hun gesprekken beter te voeren.

Onze primaire focus? Die ligt bij de nieuwe ouders op school. Daar kunnen we direct inzetten op juiste mindset: dat we al die regels alleen maar hebben om het welzijn en de veiligheid van hun kind te vergroten en te waarborgen. Dat we samen voor hetzelfde doel gaan.’ ●

Verzuimaanpak op de schop

Over schaamte, strenge kaders, en dat je iets goeds moet willen doen.

Concreet aan de slag

Activiteit

Aanwezigheid aanpakken

Het Esloo College gaat aan de slag met het geoorloofd verzuim omdat na corona is gebleken dat dit aanzienlijk is toegenomen en ouders gemakkelijker dan in het verleden toestemming geven aan hun kinderen om thuis te blijven. Via Project Buitenkans is een projectleider aangesteld die een signaleringssysteem inricht, het verzuimbeleid aanscherpt, ouders erbij betrekt en een campagne ontwikkelt. Door Leerplicht Den Haag worden preventieve verzuimgesprekken gevoerd.

Activiteit

Samen met ouders en leerlingen verzuim voorkomen

Het Rijswijks Lyceum/ Van Vredenburg College is al een aantal jaren bezig met de aanpak van verzuim en thuiszitters. De school denkt dat er betere resultaten kunnen worden bereikt als ouders en de leerlingen daar meer bij worden betrokken. Ook wil de school de samenwerking met haar partners in het multi disciplinaire

overleg JES verder verbeteren en nog meer op preventie richten. Met behulp van Project Buitenkans is een oudercoördinator aangesteld die als taak heeft de op school ontwikkelde plannen rond ouderbetrokkenheid in te voeren en actief contact te zoeken met ouders. Daarnaast zijn er training voor docenten voor het verbeteren van de oudergesprekken en krijgen ouders teksten uitleg bij het gebruik van Magister en het verzuimbeleid.

Activiteit

Verzuim vroeger signaleren en sneller ingrijpen

Het 's Gravendreef College (locaties Leidschendam en Leidschenveen) ziet een toename van verzuim na corona. Deze toename en het ziekteverzuim onder mentoren levert een grote werkdruk op. De scholen willen verzuim vroeger signaleren en sneller ingrijpen. Via project Buitenkans is een projectleider aangenomen die zich bezighoudt met vroegsignaleren en interveniëren, huisbezoeken bij verzuimers), training voor mentoren, preventieve gesprekken Leerplicht en dialoogsessies met jongeren. Het 's Gravendreef sluit ook aan bij de aanpak rond welbevinden dat Project Buitenkans ontwikkelt.

Activiteit

De rol van de mentor versterken

Het Segbroek College meldt een forse stijging van ziekmeldingen na corona. Ook de betrokkenheid van een deel van de ouders is minimaal. Beide zorgen ervoor dat leerlingen zich onvoldoende ontwikkelen. Project Buitenkans helpt met de versterking van de rol van de mentor, het verbeteren van het ouderpartnerschap en uiteindelijk het terugdringen van het aantal ziekmeldingen.

Activiteit

Adequaat reageren op beginnende signalen rond aanwezigheid

Door personeelstekorten, het dalende mentaal welzijn onder jongeren en wachtlijsten, staat de aanwezigheid van de leerlingen van François Vatel onder druk. De school richt de aandacht nu op het voorkomen verzuim, door adequaat te reageren op beginnende signalen vanuit de interne organisatie. Ouderbetrokkenheid is daarvoor essentieel. Project Buitenkans helpt met het vormgeven van de vroegsignalering door leerkrachten en mentoren, het verder

uitwerken van het aanwezigheidsbeleid (samen met partners in het JES), het vergroten van de ouderbetrokkenheid en de preventieve inzet van Leerplicht.

Activiteit

Werken aan een mentaliteitsverandering

Het Maris College Bohemen stelt vast dat er een mentaliteitsverandering nodig is bij ouders en leerlingen over aanwezigheid op school. Veel ouders vinden het sinds corona minder belangrijk dat hun kinderen naar school gaan. De school wil graag het onderwerp aanwezigheid belangrijk maken. Project Buitenkans helpt met een projectleider aanwezigheid die het huidige beleid onder de loep neemt en in overleg met alle betrokkenen tot verbeteringen komt. Ook is er een medewerker aanwezigheid die de taak van de mentoren verlicht.

Collectief leren

via het Kennis- en Leernetwerk

We zijn met elkaar aan de slag, in drie Haagse wijken in het basisonderwijs en op 11 scholen in het voortgezet onderwijs. De opgedane kennis, nieuwe inzichten en zeker de geleerde lessen delen we via het Kennis- en Leernetwerk van

Buitenkans met alle scholen in de Haagse regio. Zo groeit Buitenkans uit tot een waardengemeenschap van professionals in het Haagse onderwijs en de jeugdhulp.

41 activiteiten goedgekeurd

8 PO – 26 VO – 7 Schooloverstijgend

4 activiteiten afgerond

en gedocumenteerd in het Kennis- en Leernetwerk.

Collectief leren
via het kennis- en leernetwerk

2.047

Unieke bezoekers

project-buitenkans.nl

20.925

Weergaven

LinkedIn — De succesvolle verzuim-
pak van het Rijswijks Lyceum/
Van Vredenburg College.

6.605

Weergaven

LinkedIn — Onze kinderen moeten het
hebben van school. Ze gaan niet met
ouders naar musea of rugby.

3.127

Weergaven

LinkedIn — Voorwaarden scheppen om
het verzuim terug te dringen en kans-
nongelijkheid te verminderen

Collectief leren
via het kennis- en leernetwerk

Project Buitenkans ondersteunt professionals in het onderwijs en de jeugdhulp met extra hulp, met denkers en doeners.

**Zo realiseren we doorbraken.
En zien we met elkaar dat het anders kan.**

Met tijdelijk geld en capaciteit werken we aan structurele verbeteringen.

Project Buitenkans wordt gefinancierd uit het Nationaal Programma Onderwijs dat is opgezet om de achterstanden in te lopen die zijn ontstaan door corona.